Զ. ՏԱՐԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՓԵՏՐՎԱՐ 1903 ԹԻՒ 496

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պուլկարիո համար
Տարեկան 12 Ֆր.
Վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի համար տարեկան 15 »
Վեցամսեայ 8 »
Ամերիկայի համար
Տարեկան 3 տոլ.
Վեցամսեայ 1.50 »
Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 և իսկ վերջին երեսի համար 20 սանթիմ և. երեք անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կըլլայ։
Վառնայի համար ձեռքի 10 սանթիմ

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ եւ դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին.

Редакция на вѣстникъ „Шаржумъ“ Варна

Redaction du journal „Charjoum“ Varna (Bulgarie)

Արտասահմանի համար ձեռքի)(20 ՍԱՆԹԻՄ)(
Պուլկարիոյ համար ձեռքի)(15 ՍԱՆԹԻՄ)(

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

ՄՈՒԹԻՆ ՄԷՋ

Վ. Մ-ին.

Լերան կուրծքին, խոր անձաւի մութին մէջ՝
Նստած անքուն գիշերն ի բուն կը խոկայ,
Անձնանուէր հայ գործիչն է, որ անվերջ
Հայուն վիշտով կը տառապի անվըկայ։

Կը սըլանայ մտքով հեռո՛ւն ու հեռուն,
Կը սարսըռայ արհաւիրքի տեսիլքէն՝
Աւեր ու քանդ, ամայի հայ գիւղերուն,
Ուր բու, գաղան մահուան սեւ գոյժ մը կ'երգեն։

Ահա՛ հուրի մատնուած գիւղ մըն ալ, ուր
Ոճիր-քիւրտը քարշ տայ հայ հարս մը նըւաղ.
Հսկայ բոցեր կը ձայնակցին՝ մըռ-տալուր
Կոծ ու լացին հայ որբերուն անսըւաղ։

Ահա՛ գետեր, որ կը հոսին ա՛լ կարմիր՝
Դէզ դէզ փփուր չալկած դէպի ծով արագ.
Կը թաւալեն ժայռերն ի վար բարկալիր
Հառաչանքը հայ աշխարհին աւերակ։

Ու կը դողա՛յ հայ գործիչը. իր հոգին
Երկինք մըն է, ուր սեւ ամպեր կան դիզուած.
Գուցէ մի օր ճայթին անոնք մոլեգին
Կայծակներով և սարսըռայ Աստուած։

Վ Է Տ Ա

ՄԻ ՇԱՏ ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԶԳՏՈՒՄ

Դեռ հանգուցեալ Զաքրեանը, իր կենդանի մնացած օրերում, իր նոյնպէս հանգուցեալ թերթերի միջոցով, ռուսահայ և տաճկահայ յեղափոխականների միջեւ բաժանում էր քարոզում։

Նոյն մտքով մի քանի յօդուածներ ու պատկերներ երեւացին և տխրահռչակ Արփիարի «Նոր—Կեանք»ի մէջ։ Այդ ձգտումը աւելի որոշ կերպով վերակազմեալները այսօր արտայայտում են Ամերիկայի «Ձայն սարուկների» և իրենց առաջեալների միջոցով։

Անցեալները, Սօֆիայում, պատուելի Չիթճեան բացորոշ կերպով յայտարարել էր որ, իրենք տրամադիր են ռուսահայ յեղափոխականներին չեզոքացնել։ Նոյն մտքով խօսել է և Ֆիլիպէում։

Մեզ թւում է որ փոքր ի շատէ խելացի և հայրենասէր տաճկահայը անկարող է այդ տեսակ մի ազգակործան ձգտում ցոյց տալ, հենց տաճկահայութեան օգուտի տեսակէտից ղեկավարվելով. որովհետեւ տաճկահայը առանց ռուսահայի գործնական աջակցութեան ոչ միայն չի փրկվի, այլ և կարող է շուտով ջնջվել։ Չը մոռանանք որ, նախ տաճկահայերը ցրւած են ապրում, երկրորդ անտեսապէս չափազանց քայքայված լինելով չարունակ գաղթում են օտար երկիրներ, երրորդ ենթակայ են սարսափելի բռնութիւններին, չորրորդ այդ վիճակը հետզհետէ աւելի պէտք է վատթարանայ։ Այնպէս որ կեանքի այս պայմանները երկու երեք տասնեակ տարում տաճկահայի թիւը զէրօի պէտք է հասցնեն, ու նրա ազատական ձգտումների փոքրիկ պայթումները ոչ միայն դրական հետեւանք չեն ունենայ, այլ և գուցէ պատմութեան մէջ չը յիշվեն։

* *

Ռուսահայի գոյութիւնն էլ պէտք է վտանգվի. բայց նա աւելի յոյս պէտք է ունենայ կորստից խուսափելու և ապագայ սահմանադրական Ռուսաստանի մէջ իբրեւ առանձին ցեղ իր պատմական դերը կատարելու Կովկասում։ Ահա թէ ինչու։

Կովկասում ապրում են միայն միլիոն ու կէս հայեր, աւելի թոյլ տեղական ցեղերի հետ։ Այնտեղ այնքան ուժ չի կարող լցվել, որ կարճ ժամանակում կարողանայ հայ ցեղին իր մէջ լուծել։ Ռուսահայերը աւելի բարեկեցիկ են, աւելի արագ են աճում և օտար երկիրներ մեծ քանակութեամբ գաղթելու ձգտումներ չունին։ Ցետոյ թրքական հարստահարութիւնը և բռնութիւնները չը կան։ Այո կայ բռնութիւն. բայց այդ բռնութեանը շատ երկար ժամանակ պէտք է հայի պէս աճող և տոկուն ցեղին ջնջելու համար։ Այնպէս որ այդ տեսակ պայմաններում ռուսահայերի թիւը երկու երեք տասնեակ տարում երկու միլիոնի պէտք է հասնի։ Բացի դրանից Տաճկահայերի ազատագրութեան գործի համար զոհողութեան պատրաստ Ռուսահայերը իրենց ուժերը ամբողջովին պէտք է նուիրեն Ռուսահայի ապագան փրկելու համար։ Ու ռուսական սահմանադրութիւնը ընտեղծված միջոցին, որ անշուշտ շատ ուշանալ չէ կարող, հայը Կովկասի ամենաընտրեալ տարրը պէտք է լինի և որոշ չափով բաւականութիւն պէտք է ստանայ իր ազգային ձգտումներին։

Այս բոլորը մտածող Ռուսահայեր շատ կան, որոնք նոյնպէս քարոզում են թողնել Տաճկահայերին իրենց բախտին և ամեն ճիգ թափել Ռուսահայութիւնը պատրաստել ռուսական կայսրութեան մէջ սպասվելիք փոթորիկներին դիմագրաւելու և սահմանադրական Ռուսաստանի այլազան ցեղերի շարքում կարեւոր ու պատուաւոր տեղ գրաւելու համար։

Այնպէս որ Վերակազմեալները գալիս են մի նոր մղում տալու այն մտածումին ու գործունէութեան ձեւին, որը վերջին տարիներում սկսել են ունենալ բաւական թւով Ռուսահայ ինտելիգենտներ։

Բայց, ինչպէս վերը ասացինք, այս ձգտումը շատ վտանգաւոր է ամբողջ հայութեան համար։

Մենք մեր առջեւ ունենք հայկական խնդիր. ոչ առանձին առանձին խնդիրներ։ Եւ եթէ այսօր մեր հաւաքական ուժերը թափում ենք Տաճկահայաստանը ազատելու համար, դրա գլխաւոր պատճառը այն է, որ այստեղ հայութեան գոյութիւնը աւելի վտանգված է, փրկութիւնը ուշացածին պէս, նա անմիջապէս պէտք է ոչնչանայ։

ՎԱՐԴՕ

ՇՈՒՐՋՆԵՐՍ

Այսօր ամեն հայի ծանօթ է այն խառնաշփոթ և լարուած դրութիւնը, որ տիրում է Հնչակեան «Միացեալ» կենտրոնի և կամ, որ աւելի ճիշդն է, ընդհանուր Հնչակեանութեան մէջ։ Բաժանումը էլի տեղի է ունենում, սակայն այնպիսի խիստ և թշնամական բնաւորութեամբ, որ միանգամ ընդմիշտ փչացնում է ապագայ միութեան կամ համերաշխ գործակցութեան ամեն յոյս այդ երկու հատուածներում։ Իրականութիւնը սպասածից անհամեմատ մեծ չափով դառն է և ցաւալի։ Ինչպէս իրենք են ցոյց տալիս, Հնչակեան Միացեալ կենտրոնը «դաւաճանների», «թրքական գործիքների», «դաւադիրների» և այլն մի խառն լեգէոն է եղել, որը իրերի ներկայ տագնապալի դրութեան մէջ ստանձնել էր Հնչակեան յեղ. կուսակցութեան ղեկավարութեան ծանր և պատասխանատու գործը։ Երկու «Հնչակ»ներից էլ պարզ երեւում է, որ նրանց գործունէութիւնը բոլորովին հեռացել է յեղափոխական հողից։ «Հնչակ»ները զուտ ներքին խորտակիչ կռիւների օրկաններ են դառել, իսկ յեղափոխական ոչ է գործ հայրենիքում՝ Հնչակեանների մտքովն սկի չի անցնում։ «Հիները» ասելով «Նորերը» մինչեւ այժմ չահագործել են միութեան քաղցրահնչիւն անունը և չոքելով հայ ժողովրդի հոգու ամենանուրբ լարերին, իւրացրել են միութեան անունով հանգանակուած Ամերիկայի շլացնող

տոլարների գիրուկ գումարները և գործ են ածել լոկ իրենց անհատական պէտքերին և հոգսերին։

Ցամենայն դէպս երկու կողմերն էլ դատապարտելի են իրենց ներկայ եղբայրասպան, ազգավնաս պառակտումով։ Երկու կողմերն էլ կանխապէս համոզուած էին իրենց արւեստական միութեան ներկայ վախճանին։ Ուրիշ կերպ էլ չէր կարող լինել։ Իրենց կիսամեռ կուսակցութեան մահամերձ հատուածներին մի ժամանակաւոր հոսանք տալու համար, նրանք գոհեցին ամեն անկեղծ համոզմունք, ձգտում, գործի լուրջ բնաւորութիւն և չրջահայեցութիւն։ Որպէս հըմուտ խաբեբաներ, նրանք ըմբռնել էին արտասահմանեան հայ ամբոխի հոգեբանութիւնը, տրամադրութիւնը և ոտնակոխ անելով մի արիւնաթաթախ գերի ժողովրդի ամենաբուխրական իդէալը—ազատութիւնը, ամենայն անգթութեամբ չահագործեցին նրան հիմնելով այդպիսի խախուտ հիմերի վրայ միութիւնը, որը լոկ անունով է գոյութիւն ունեցել։ Իսկ այժմ պատկերը բացւում, ներկայանում է հայ ժողովրդի առաջ իր ամբողջ այլանդակութեամբ և անճոռնի բնաւորութեամբ։ Ի՜նչ պատկեր... վռնտում են ոչ միայն «նորերը» իբրև դաւաճաններ, այլև «հիներն» ամենակարեւոր օժերը իբրև դաւադիրներ։ Ով է մնում—չգիտենք։

Եւ ամենաարգահատելին այն է, որ սրանք գործւում են մի կենսական պահանջի չուրջը։ դա գործն է, ընթերցող, յեղափոխական գործը—մեր գոյութեան միակ պահանջը։ Մենք ասացինք թէ չգիտենք ովքեր են մնում նրանց կեդրոններում. բայց հենց իրանց ձեռքով պարզած դրութիւնը մեզ թոյլ է տալիս ասել, թէ նրանք ոչ միայն կարող չեն մի յեղափոխական լուրջ քայլ երկրում, այլև կարող չեն իրենց ներքին պառակտումներին, կռիւներին մի բարեյաջող վերջ տալ։

Ինչքա՜ն անխիղճ և նենգ ժըպիտ մեր տառապանքների հանդէպ, ինչքա՜ն սուղ կատակ մեր փրկարար պահանջին։ Բայց համոզուած ենք լինելու, թէ այն անհատը կամ կազմակերպութիւնը, որ չի ըմբռնում ժողովրդի պահանջը և կամ գիտակցաբար յանդգնում է չեղվել այդ պահանջի ընդգծած ճանապարհից, անողոք կերպով դատապարտուած է մահուան։ Հնչակեանների գոյութեան բնականօրէն մահ է սպառնում, քանի նրանք կընթանան հեռու իսկական ճանապարհից, քանի չեն ըմբռնի ներկայ ճգնաժամի պահանջը կամ անկարող են դրան՝ թէկուզ ամենափոքրիկ չափով՝ բաւարարութիւն տալ։ Մեզ տարակուսանքի է ենթարկում այն հանգամանքը, թէ սրանից յետոյ կարող ե՞ն մնալ խոխպէս անկեղծ, գործնական հնչակեանները էլ այդ մթնոլորտում, ուր տիրում է—ինչպէս իրենք են ասում—դաւաճանութիւնների, գողութիւնների և դաւերի մի քամնելի քաոս և ուր միայն յեղափոխական անարատ գործն է մնացած։

Էմիլ Շղարշեանց

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Եգիպտոսը՝ արտասահմանի ամենէ հայաշատ վայրերէն մին է, 95-96ի արիւնալի թուականին, գաղթականութեան հոսանքէն հոս քշուած են բաւականին մեծ թըւով հայեր։ Նոր գաղթականութիւնը խառնուելով բնիկ Եգիպտահայերուն հետ, կազմած է այսօր մի պատկառելի թիւ. այսինքն՝ մինչեւ տաս հազարէն աւելի։ Բայց չը նայած այդ նշմարելի թւին, Եգիպտահայութիւնը՝ այսօր արտասահմանի ամենափճացած հայութիւնը կը ներկայացնէ։

Ոչ մի տեսակ ազգային մաքուր գործունէութիւն չէ տեսնուած Եգիպտոսէն։ Ոչ դպրոց, ոչ երիտասարդութիւն եւ ոչ ազգային վարչութիւն կայ հոս։ Ազգային վարչութիւնը համարեա կազմուած է գոլրու ընդհանուր ներկայացուցիչներէն. ազգային սնտուկը առաւփոխաններու ձեռք է մնացեր, իսկ գոլրու վերին ղեկավարութիւնը փաշաններու ձեռքն է։

Իսկ երիտասարդութիւնը, կարելի է անվերապահօրէն ըսել թէ՝ արտասահմանի ամենէն անբարոյական հայութիւնը կը ներկայացնէ. պատճա՞ռը.— մամուլն է։

Անկարելի է տեսնել մամուլի այնքան ստորնացում, որքան եգիպտական հայ մամուլը. մամուլը երբեք իր մաքրագործումի դերը չէ կատարած ստ, երբե՛ք իր վսեմ կոչումին չէ ծառայած... փաշաներու կամքին ծախուած ու կախուած է սկիզբէն ցարդ. մամուլը երբեք քաջութիւն չէ ունեցած պատռելու կեղծիքի ընդհանուր դիմակը. եւ ցոյց տուած անկեղծութեան ուղին. երիտասարդութեան՝ ոչինչ չէ գրած հրահանգիչ դէպի բարին, առաքինին ու վսեմը եգիպտահայ թերթի սիւնակներու մէջ եւ նա քշուած է միջավայրի տիրող ազդեցութենէն, այսինքն դէպի անբարոյականացում... անզգալաբար ու յեղակարծօրէն ինկած է երիտասարդութիւնը անղեկավար լինելուն պատճառով։

Արտասահմանի ամենանուաղ հայութեան հատուածներէն իսկ կարելի է օրինակներ թուել այն տեսակ գեղեցիկ ձեռնարկներու որ՝ մարդ կը հիանայ ու ամօթ կըզգայ չափելու քանակը համեմատելով այժմիքը։ Պուլկարիոյ եւ Ամերիկայի մեր թերթերուն նայելով, հոն ազգային կեանքը եռ ու զեռուն է, յեղափոխական բրօպականդը տաք. հայրենասիրական զգացումը թունդ., հոն եկեղեցիներու մէջ, կամ հրապարակի վրայ՝ միշտ նահատակ քաջերու յիշատակին յարգանք կը մատուցուի ու հայրենիքի փոթորկոտ ծոցին մէջ կռուող քաջերուն օգնութեան փութացում կը տեսնուի... Իսկ Փարաւոնի այս աշխարհը.—ոչ չարժում կհրեւի ոչ ալ ազգային զգացում հայ կեանքով. թէ ի՞նչ եղած է պատճառը ներկայ անբարոյականացումին, արդէն վերեւ մասամբ ըսի, այնուամենայնիւ պատկերացնելու լիովին Եգիպտահայոց ներկայ ընդհանուր բարոյական կեանքը, օգտակար կը տեսնեմ մի քանի գծեր եւս աւելցնել։

* *
*

Այս տեղ հայկական կեանքը օրէցօր այլասերուելու վրայ է. իսկ ազգային մթնոլորտը վերին աստիճան ապականուած է։ Երբ հայկական կեանք կամ ազգային մթնոլորտ կըսեմ, մասնաւորել կուզեմ գաղթական հայութիւնը, որովհետեւ բնիկ, Եգիպտահայը մեր ազգային մաքուր նկարագրին յատկանիշներն՝ Նեղոսին յորձանքին յանձնած է ողորմած հոգի Նուպար աղան հայր ունեցած օրէն ի վեր... ու գաղթականներու այնքան վաղ այլասերման պատճառները մանաւանդ հետեւեալ կերպով կը բացատրուի.

Գաղթական հայը հեռանալով հայրենի տունէն դէպի այս անծանօթ միջավայրը բնականօրէն ուզած է աւելի մօտ ապրիլ իր կրօնակցին, համարելով եղբօրը՝ այսինքն՝ բնիկ հայուն հետ, եւ արդէն չարիքին արմատական պատճառը այդ եղած է. որովհետեւ բնիկ հայերու մէջ գանել մի բարոյական անձնաւորութիւն, մի համեստ նկարագիր, դա բացարձակ հրաշք կրնայ համարուիլ... ու գաղթական հայը՝ միամտօրէն տեսնելով ու հետեւելով անոնց, տակաւ առ տակաւ մոռնալ սկսած է ամբողջական ու յատկանշական մաքրութիւնը մեր ցեղին նկարագրին...

Գաղթական հայը զուրկ մնալով բոլոր բարոյական հրահանգիչ դասերէ, երբ կը տեսնէ ու կը լսէ որ Նուպարին աղջիկը խոալոցի տարփածուի մը սիրոյն հայ եկեղեցւո օրհնած հարազատ ամուսնութիւնը կը լքէ... որ Նուպարին աղան Պօղոսը՝ իր մէկ որդեգրած հայ աղջիկը չենք գիտեր ինչ իրաւունքով ֆրանսացու մը հետ կամուսնացնէ... երբ ինքը այդ մեռնողին զառամած տըղան՝ կիսամերկ օտարուհոյն հետ ժամանցի վավաշոտ բոպէներ կը ցուցադրէ... երբ միշտ այնինչ հայ փաչային կամ պէկին տղան կամ աղջիկը չաբաթներով հայրենի տունէն կ՚անհետին ու կը վերադառնան, երբ այդ ամենը կըսենք գաղթական հայը կը լսէ ու կը տեսնէ, տիրօրէն կ՚ազդուի եւ կը չքանայ...

Գաղթական հայը երբ կը տեսնէ որ իր հայրենակից պօլսեցին առանց աշխատելու ապրելու միջոց կը գտնէ... երբ կը տեսնէ երկու պօլսեցի հայ աղջկանց սառկեցուիլը եգիպտացի իշխանազուներու ձեռքով, իրենց կաւատ եղբայրներու ներկայութեամբ... ու երբ առաջնորդ, տէրտէր, վարդապետ, վարժապետ, վարժուհի, ի ծագումն արեգակն՝ կրոնչին առ. տեղը» ի մեծ փիլիսոփայութեան հետեւած են, չատ բնական է որ երեկուան արախչիով հայը՝ վաղուան անբարոյական լէօնխոզը ըլլալու խոհրին ցանկութիւնը պիտի ունենայ... անգիտակցօրէն չատ բնական է որ երեկուան ամօթխած պատառացի հայուհին՝ ողբալի ցանկութիւնը պիտի ունենայ նմանելու իր պօլսեցի ազգակցուհոյն որ ժամանակներու թաւուտին մէջ թաղուած, Շարա—Ապասէն մինչեւ Պօր-էլ-Նիլ օրական միքանի նազանք ունենայ... ու իր սեւ թուխաւորիչ աչքերով քօմետի նայուածքով մը վաւաշոտ եգիպտացու մը նհարաք-սախտ եա՛ պէյ ըսելու միջոցը փնտռէ... ահա՛ այս բոլոր գերակչիռ պատճառներ են որ գաղթական հայը եգիպտոսի մէջ, վաղ կամ անագան պիտի փճանայ... թէ ի՞նչ պէտք է ընել որ չարիքը իր վերջին հարուածը խնայէ։

Այդ խոշոր հարցին մենք երկու կէտով պատասխանել կը մտածենք.

1. Մամուլը իր մեծ կոչումին ծառայեցնել. 2. յեղափոխական այժմեան զօրեղ կուսակցութիւնը, Դաշնակցութիւնը վերջնականօրէն մտածէ տիրելու եգիպտահայ բարոյական հրապարակին։ Դաշնակցութիւնը այժմ քան երբեք պէտք է իր գործունէութեան ծաւալը եղածէն աւելի լայնցնէ Եգիպտոսի մէջ, որովհետեւ ալ Հնչակեաններու դիմակը վերջնականօրէն պատռուած է, եւ ժողովուրդը որ թէեւ ուշ, բայց վերջապէս ճանչցած է ճշմարիտն... Մենք կը մտածենք որ այս երկու միջոցները բաւական են գէթ առժամապէս գաղթական հայուն փրկելու անկումի վիհէն, որուն ծնած ողբալի չարիքը Հայրենիքին է։

Արծիւ-Արծրունի

Վերին-Եգիպտոս

ՔՈՆՍԹԱՆՆԵԱՅՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԷՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

—o—

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՑԵՑԸ

—o—

Բ.

Եւ 1901-ի սկիզբէն, ուր Դատաւորեան քահանայ ընդհանուր ժողովին իր անձնական հանգիստն ու չահը պաշտպանող մարմին մը պահանջած էր, մինչեւ 1902-ի առաջին ամիսները երբ ընտրուեցաւ արդի Թաղ. խորհրդոյ պատ. մարմինը, այն գերազանցապէս նպաստաւոր ժամանակամիջոցը եղաւ, որ Դատաւորեան քահանային ընձեռեց իր իտէալ բարձրութեան հասնիլ։

Հակառակ ջլախտաւոր մը ու յիմարութեան աստիճանի հասնող դիւրագրգիռ բնաւորութեան մը տէր ըլլալուն՝ կրօնի ուսուցիչ անուանուեցաւ Հայկազեան վարժարանի մէջ. չարաչար գործածելով ու երես առնելով նոյն ժամանակի պատ. մարմնոյն մեղմ ու բարի տրամադրութիւններէն՝ եկեղեցական աւանդական սովորութիւններն իսկ՝ իր չահերու տրամադրութեանց հպատակեցուց, մինչեւ որ ժողովրդեան բաղդին տեղի տալով, բոլորովին գործեցուց նորէն՝ այն առօրեայ սպասաւորեան ու երեկոյեան ժամերգութիւնները, զորս կատարել հարկադրած էր Նախորդ մարմինը՝ կրնայ երեւակայուիլ թէ՝ երբ ազգը մը սանձարձակ թողուի, ուր կրնայ ինք անոր յառաջանալութիւնը. ու Դատաւորեան մեծ բարձրաստիճան կղերականի մը հովեր սկսաւ առնել. ինքը ա՛լ չէր պատկաներ քաղաքին հայ հասարակութեան ամէն մէկ դասակարգին. ազգատը չէր պատկաներ

իրեն և միթէ կը վայելէ՛ր իրեն այցելութիւն տալ հայ պանդուխտին, որուն դէմքը ու զգեստը ածուխի փոշիով մրկոտած էր… Թէև ո՛չ մէկը իր մտքէն չէր անցներ, ու գուցէ քաղաքիս հայ բարեկեցիկ դասակարգը ու պաշտօնական մարմինները, ամեն անզէ տեղի, ամենէն տաք սիրտը ունեցած են հանդէպ հայ աշխատաւոր ու պանդուխտ դասակարգին, սակայն Դատաւորեան քահանայ ազատական դասակարգ մը ջանաց ստեղծել. Պանդուխտները հանդէպ իր վարած ընթացքը առիթ ըրին զինքը, որոնք օրէ օր սկսան իրենց յաճախումը դադրեցնել իրենց միակ մխիթարութեան կեդրոնը եղող եկեղեցիէն։

Ու Դատաւորեան քահանայ ցնծումով մը ողջունեց արդի Թաղական խորհրդոյ ընտրութիւնը, թէև անիծեց ու մինչև ցմահ պիտի անիծէ ա՛յն օրը յորում կատարուեցաւ այդ ընտրութիւնը։

Նորընտիր մարմինը կազմուած էր խումբ մը ուսեալ ու լուսամիտ երիտասարդներէ, որոնց միութիւնը կուգար կը բարեխառնէր ազգային բազմամեայ փորձառութիւններով ու լայն հայեցողութիւններով օժտուած ուղեղ մը։ Սոյն մարմնոյն ամբողջ հայեցողութեան կէտը եղաւ նոր սկզբունքին դաստիարակութիւնը։ Հայկազեան վարժարանը՝ կրթական նախարարութեան պահանջքին համաձայն, ելմտացոյցի 2–3 հազար ֆրանքի յաւելում մը ունեցած էր ու հրաժարեալ մարմինը 1500 ֆրանքի մօտ պարտք մը կը թողուր պաշտօնէից. ու երեւակայել թէ, տարեկան տասներկու հազար ֆրանքի ելմտացոյց մը պէտք է գոցել միմիայն քաղաքիս հայ հասարակութեան զանազան նուիրատուութեամբը։

Դատաւորեան քահանայ, առաջին առթիւ, երբ տեսաւ այն յայտարարութիւնը, զոր Թաղ. խորհուրդը ըրած էր՝ անոր մէջ նշանակելով ազգայնոց վճարելիք տուրքերու որակն ու քանակութիւնը, զայն իր շահուց հակառակ սեպելով, սկսաւ ազգայնոց մէջ պտտիլ ու զայն մեռցնել տալ ու վերածել ջանալ։ Խորհուրդը նկատի առնելով քաղաքիս հայ բնակչութեան օրէ օր բազմանալը, ամուրիներէ ու պանդուխտներէ զատ՝ 150 ընտանիքէ գոյացած նուիրատուութիւնը բաւ ու ապահովուած համարեց Դատաւոր քահանայի ապրուստին համար և ինչպէս կրնար բաւ չի համարել, երբ իր պաշտօնավարութեան առաջին տարին իսկ, Դատաւորեան սեղանաւորութեան սկսած էր. ուստի, դադրեցուց անոր ամսականը, ազգային սնտուկը աւելորդ ծախքէ մը ազատելու. Ուսուցչական մարմնոյն ամսականները կանոնաւորելու համար։ Ու այդ վայրկեանէն, այս ընչաքաղց կրօնականը, հակառակ իրեն եղած բարոյական աջակցութեան ու մաունաւոր նուէրի մը խոստումին, յարուեցաւ Թաղականութեան դէմ, և ամենաստոր միջոցներու դիմեց զայն պառակտել ու տապալելու համար։

Վտարուած՝ բոնինմաց ու ողջախոհ ազգայիններու շրջանակէն, կարգ մը քառակուսի գլուխներ զատ, տափակ մարգիկներ, որոնք սպուշ մտածումով մը՝ Դատաւորեանի միացան, խորհուրդը տապալելու յուսախոտ ձգտումներով. Դատաւորեան քահանայ լաւ գիտէր քաղաքիս հայ հասարակութեան ամբողջ հայեցողութեան միակ կէտը. վարժարանը, ուստի ինք՝ որ ալ վտարուած էր անկէ, սկսաւ անոր բարոյական պատւոյն հետ խաղալ. Ռուբինեան ճարպիկ դաւձուածքով մը, որպէսզի վարիչ մարմնոյն դէմ բողոքի աղաղակ մը բարձրացնէ. բամբասեց ուսուցչութիւնը, ու գտաւ բաղդախնդիր մը մի ոմն Գառնիկ Քիրեան ու ջլախտաւոր գեղջուկ մը՝ Իգնատիոս անուն, որոնք իրենց արբանեակներով հրապարակ նետեցին Դատաւորեան քահանայի այն սեւ մտածումը՝ որ կը տարածուէր վարժարանի բարոյական պատւոյն և ուսուցչի մը անուան շուրջը։ Բոնաթանցայի հայ հասարակութիւնը, չորս տարիներէ ի վեր, քաջ ճանչցած ըլլալով իր պաշտօնեայ ուսուցչին հոգեկան, բարոյական ու մտաւորական ամէն մէկ կարողութիւնները, խուլ զայրոյթով մը արհամարհեց այդ բամբասանքը, կատակի ձեւով մէջ նետուած, զոր պաշտօնական հարցաքննութիւնը ամբողջ դուռը վեր հանեց՝ իր նպատակովը միասին։

Ազգային կանոնաւոր կազմակերպութեան թշնամի այս ապիրատ կրօնականը՝ հակառակ իրեն տրուած պաշտօնական հրամաններուն, ո՛չ միայն առանց հրամանի սկսաւ կրօնական արարողութիւններ կատարել ազգայնոց, ուրկէ կը տուժէր ազգային Սնտուկը, այլ և քաջալերութիւնը տուաւ Աթէնքի հովիւ Խորէն քահանայ Մուրատեանի, որպէսզի Թաղ. խորհրդոյ կողմանէ արգիլուած հանգամանկութիւնը կատարէ քաղաքիս ազգայնոց մէջ։

Ծովմա-Իշխան
(Շարունակելի)

20 փետրուար 1903
Բոնաթանցա

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համպուրկ 22 մարտ 1903

Կայ որոշ դասակարգի և կուսակցութեան վերաբերող մամուլ մը, որուն եթէ հարցնէք թէ՝ ո՞ր ծառայել կուզէք արդարութեան, ճշմարտութեան թէ Մամոնին, պատասխանը ապշեցուցիչ կըլլայ և եղած է. — «Թուրքին»։ Այս ուղղութեան հետեւող թերթերը առհասարակ ազգային ազատական (նացիոնալ-լիբերալ) կանուանին. երբեմն սակայն կատաղի պահպանողականներէն քիչ կը տարբերին. մէջերնին ամեն տեսակ սկզբունքի մարդիկ կան։ Ասոնք կարծես տեսակ մը մրցում կընեն հայկական գործերու վրայ միշտ և կարելի եղածին չափ աննպաստ խօսելու կամ գրելու։ Մինչեւ այսօր ալ նշմարելի փոփոխութիւն մը տեղի չունենալը մամլոյ այս մասին մէջ, իրեն վերագրուած թրքասիրութիւնը լիովին կարդարացնէ. Թերթերը կը սիրե՞ն թէ թրքական սովները, որոշ քննադատութեան մը չկրնար ենթարկուիլ. Թերեւս երկուքը միասին։ Սովորութեան համեմատ երբ լուր մը պէտք է հրատարակեն կամ ակումբ երկտող մը նուիրեն հայկական դատին, գրեթէ միշտ «եղեր»ով կը խօսին։ Օր. հմր. Մուշի նահանգին մէջ այսքան հոգի սպաննուած են եղեր! կամ այս ինչ հայկական գիւղը թալնուած ու «հրդեհուած է եղեր»։ Պէրլինի դաշնագրին 61 թղ. յօդուածով հայերուն բարենորոգումներ խոստացուած են «եղեր»։ Խայտառակութեան կը հասնի «եղեր»ներու շարքը, որ ԴԻՏՑԻՈՐ ԱՆԴԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ դրօշմը կը կրէ և մեզի զզուանք միայն կրնայ ազդել հասարակութեան միտքը պղտորող մամուլին հանդէպ։

Օրմանեանի օյինպազութիւններէն վերջ, երբ կը գտնուի սրտոտ մէկը՝ վերջ տալու կեանքի մը, որուն համար հայ ժողովուրդին սրբութիւնները անձնական քմահաճ կենսավարութեան մը տարկայ եղած էին, «Բէօրզիշէ Ցայթունկ» չերկմտիր զայն «Ֆանատիկոս» անուանելու. Ֆանատիկոս հայութեան սրի և հարազատ զաւակներէն մին։

Մարդ տարօրինակ, պժգալի ճաշակ ունենալու է, գրչի սանձարձակութիւն մը համարձակելու թէ՝ Թուրքերը Արեւելքի «ճէնթլըմէններն» են—իմա՛ ինչ ճէնթլըմէններ, Սուլթանէն մինչև ամենայետին գիւղացի Ալին ու Ահմէտը—ինչպէս կը կարծէ առաջնակարգ թերթ մը քաղաքական բաժնի աշխատակիցը, որ խմբագրատան փառաւոր և հանդարտ սալոնին մէջ բազմած հայկական եղ. սարսափներն ալ չափազանցուած կը նկատէ, Ինկալէս բացի «իրենց թրքասիրութենէն», սարսափներու և հայերու մասին բան մը չափազանցուած չէ։

Ձայն բարձրացուց Պէրնշթայն, ասոր կարձագանգէ Պրանտէս. բայց ժողովներու մէջ լսուած խօսքերը, որքան ալ ազդու արտասանուած ըլլան և որքան ալ հեղինակաւոր անձեր ըլլան զանոնք հնչեցնողները, վաղանցուկ տպաւորութիւն մը միայն կը թողուն ունկնդիրներու վրայ, ան ալ երկրի մը կամ քաղաքի մը մէջ ուր կեանքը զօրաւոր կերպով կեռայ. Ցորքան մամուլը բուն գործ չընէ հայ դասի պաշտպանութիւնը, հասարակական կարծիք կազմելու տարածուելի օգուտն ունեցած մեր ակնկալութիւնները չպիտի պակասին։

Ի՞նչ հոգս… Կրէտէն ազատեցաւ առանց գերման կառավարութեան, հակառակ անոր կամքին և հակառակ այն անզուգական զրպարտութիւններուն, զորս գերմանական թերթեր քաջարի Կրէտացիներու գլխին տեղացին։

ԳԱՒԱՌԱՑԻ

ԱՐԺԱՆԱՊԱՏԻՒ ՀԱՅՐ
ԵՒ
ՅԱՐԳԵԼԻ ՏԻԱՐՔ(*)

Երկու երեք բառերով խօսակցութիւն մը պիտի ընեմ ձեզ, մայրեր ու հայրեր։ Այսօրուան տօնը ամէնքնիս ալ գիտենք ինչ տօն ըլլալը՝ Վարդանանց զօրավարաց նահատակութիւն կանենք եւ կուրախանանք թէ այսօր Վարդաններուն տօնն է։ Արդէն ամէնքնիս գիտենք Վարդան զօրավարի պատմութիւնը. հարկ չկայ պատմել, միայն սա պիտի ըսեմ ձեզ հայրեր ու մայրեր թէ՛, Վարդան զօրավարը պատերազմեցաւ կռուեցաւ, իր կրօնքը եւ իր ազգութիւնը պահպանելու եւ իր պարտականութիւնը կատարելու համար։

Այժմ մենք ի՞նչ պէտք է ընենք ո՛վ երիտասարդութիւն. մենք ալ պէտք է Վարդանանց նման պատերազմինք, կռուինք. եւ մեր ազգութիւն պահենք թուրքին ձեռքէն։ Վարդանանց ժամանակ կրօնքի պատերազմ կար, բայց հիմայ ազգի մը պատերազմ մը կայ, Հայաստան մը կայ, Հայաստան որ գիշեր ցորեկ մեր մտքէն չելլեր։ Մեր դպրոցին մէջ մեր սիրելի ուսուցիչները հայրենասիրական խրատներ տուած են. այդ հայրենասիրական խրատներն էին. սիրեցէք դպրոց, սիրեցէք ազգ, կրօնք եւ սուրբ յեղափոխութիւն. ամենուս պարտքն է ատ։ Հիմա մենք ձգած ենք դպրոցը, պիտի մո՞ռնանք այն խրատները որ մեր սիրելի ուսուցիչները դրած էին մեր սրտին մէջ. պէտք չէ մոռնանք այլ պէտք է կատարենք։

Այս սուրբ գործին համար ընկերութիւն մը հաստատած ենք Սլիվէնի մէջ Վասպուրական խմբի անունով։ Երեք ամիս կըլլայ որ կը շարունակենք, յառաջ տանելու, բայց կամաչենք երթալ մեծազաս կարգերուն հրաւիրել մեր խմբին։ Բայց ով կուզէ մասնակցիլ մեր խմբին ահաւասիկ ասպարէզը հոս է, թող մասնակցի. բայց ասկէց վերջը պիտի երթանք մեծազաս կարգերուն հրաւիրել մեր խմբին։ Մենք մեծ գումար մը չենք ուզեր. ամենափոքր, ամենափոքր 10նոցը, 20նոցը մեզի ընդունելի է։ Այսպէս կարող ենք մենք մեր խեղճ ազգին օգնել եւ մեր պարտականութիւնները կատարել։

Թող մեր անուններն ալ յիշուին լրագիրներուն մէջ. Թող չըսեն Սլիվէնի դպրոցը ետ մնացած է, թող չըսեն Սլիվէնի երիտասարդութիւնը մեռած է, թող չըսեն Սլիվէնի ժողովուրդը ազգասէր չէ, թող ուրախանան մեր հայրեր ու մայրեր, թող բարձրանայ Սլիվէնի ժողովուրդը։

Մենք չենք կրնար երթալ պատերազմիլ Թուրքին դիմաց. բայց մեզի համար պատերազմողներ կան հոն, միայն կը պոռան, դրամ, դրամ, զէնք, զէնք. դրամով զէնքով կազատի Հայաստան. սովամահ կըլլան կը չարչարուին հոգով ու մարմնով. կը նետուին բռնաբարող Թուրքին առջեւ կը պատերազմին։ Միթէ անոնք մեզի նման մարդ չե՞ն, մեզի նման հայրեր մայրեր չունի՞ն. մեզի նման ազատ կեանք վարել չե՞ն ուզեր։ Բայց չէ անոնք իրենց պարտականութիւն կը կատարեն։ Օր մըն ալ այն խեղճ ազգը, այն ցաւալի ազգը ազատ կեանք պիտի վայելէ պուլկար ազգին նման. եւ միթէ մեր տասնոցը չարժե՞ր, անոնց համար կը խնայենք ու չենք ուզեր տալ։ Տեսէք երեք հարիւր հազար նահատակներ եղան Հայաստանի մէջ. անոնցմէ զատ գացին Պեարօսներ, Արամներ, Սերոբներ եւ այլն եւ այլն։ Եւ միթէ հիմա պէտք է լռենք, պէտք չէ՛ լռենք՝ այլ պէտք է անոնց վրէժը առնենք։

Օրինակներ առնենք Մակեդոնացիներէն, կը տեսնենք այս ազգը որչափ կոչխաթի իրեն յեղափոխութիւնը յառաջ տանելու, տուող կուտան, հագուստ կուտան, գլխարկ կուտան, տրեխ կուտան, և այսպէս իրենց յեղափոխութիւնը յառաջ կը տանին։ Մեր, Եւրոպայի հայերը, հազարներով կուտան. բայց մենք ալ մեր տասնոցները, մեր քսաննոցները եթէ որ

(*) Ծ. Խ. Այս պատանին այս ճառը արտասաներ է Վարդանանց տօնին, Սլիվէն և փոքրիկ հանգանակութիւն մը ըրեր է ի նպաստ յեղափոխութեան։

չարունակենք տալ, անոնց հազարներէն կանգուննենք։ Կը յուսամ որ հայրեր ու մայրեր, եղբայրներ ու քոյրեր. իմ առաջարկը նոտ չէք ձգեր և ամէն մի անձ իր սրտէն բխածը թողնուիրէ իր խղճալի, ցաւալի, ազգէ՞ն համար։

Ո՛վ երիտասարդութիւն, եկէք ձեռք ձեռքի տանք. և մեր խեղճ ազգին օգնե՛նք, օգնե՛նք և օգնի՛նք։

Միհրան Ա. Խաչատուրեան

Նախկին աշակերտ Սլիվէնի դպրոցի Վանցի

ՎԱՐԴԱՆ ԶՕՐԱՎԱՐ ԹԷ՞ ԶԱՐԹՆՈՒՄԻ ՆՇԱՆՆԵՐ

Այս տարի առաջին անգամն ըլլալով Սուլինայի մէջ հանդիսաւոր կերպով տօնուեցաւ Վարդանանցը։ Գովելի է տեղւոյս երիտասարդութեան ներկայ քայլը, որովհետեւ կրցաւ համերաշխութիւն ունենալ ուրախութեամբ տօնելու մեր ազգին հին, ախոյեաններուն յիշատակը։

Եկեղեցին զարդարուած էր հետեւեալ կերպով։ Աւագ խորանին առջեւ կը տեսնուէր քաջն Վարդան, իրեն երկու կողմերը Հայկ և Արամ, վրայի կողմը "Նշանակք Հայաստանի"։ Միւս երկու խորաններու առջեւ Լուսաւորիչը և Հայաստանի փառքը։ Պատարագը դեռ չը վերջացած քահանան բացատրեց օրուան հանդէսի նշանակութիւնը, աւարտումէն յետոյ ուսուցիչ պարոն Մ. Մխիթարեան խօսեցաւ։ Մոռցանք ըսել որ դրուած էին և Ռումանիոյ Թագաւորին, Թագուհուն և մեր ժամանակակից յեղափոխական հերոսներու և ազգային գործիչներու պատկերները։ Երկու փոքրիկ օրիորդներ Եսայեան և Խաչիկեան Հայ Գուսանի սիրուն կտորներէն արտասանեցին յաջողութեամբ։ Երգուեցան քանի մը երգեր. ուրիշներ ալ արտասանութիւններ ըրին. Ժողովուրդը եկեղեցիէն մեկնեցաւ յուզուած ու գոհ սրտով. որովհետեւ առաջին անգամն էր որ այս մեծ տօնը այսպէս վայելուչ ու կրթիչ կերպով կը կատարուէր։

Կը շնորհաւորենք հանդէսի նախաձեռնարկ եղողները և կը փափաքինք որ ազգային մեծ տօները միշտ այսպէս տօնուին, որովհետեւ ժողովուրդը իր մեծ նախորդներու հետ ծանօթանալով անկէ լաւ օրինակներ պիտի առնէ դէպի իր ազգը պարտաճանաչ գտնուելու համար։

ՎԱՀԷ

13 փետր. Սուլինա

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Պատ. խմբագրութիւն.

Կը խնդրեմ հաճէիք թերթիդ մէջ հրատարակել հետեւեալ հարցումը, որուն պատասխանուելով նաև հրապարակաւ ձեր կողմէ, գոհացումը տուած պիտի ըլլաք՝ մեզ հետ բազմաթիւ համակիրներու փափաքին։

"Ի՞նչ է յեղափոխականի մը կոչումը" "իր ամեն մանրամասնութիւններով" ձեր պատասխանները պիտի կոչուին ըլլալ մեր ուղեցիծը. որոնցմէ կը յուսամ օգտուին նաև շատ մը յեղափոխական կոչուածներ ալ։

Ընդունեցէք բարեւներս

Դանիէլ Հացագործեան

27 փետր. 1903

Գահիրէ

ՌՈՒՍԻԱՆ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ

—o—

(Մասնաւոր նամակէ մը քաղուած)

Ի՞նչպէս է մակեդոնական հարցի իսկական դրութիւնը. Ռուսաստանը իր սպառնալիքների հետ միասին ամեն կերպ պատրաստ է հէնց այսօր պատերազմի դուրս գալու, եթէ միայն կարիք լինի։

15րդ. դիվիզիան ամբողջապէս, ոտքից գլուխ պատրաստ է։ Վաղուց վագոններին բաժանված է նոյն իսկ ռուս—տաճկական բառաններ։ Պատրաստ են նոյնպէս հրացանաձիգ գունդերը, որոնք իրենց լաւ հրացանաձգութեամբ ռուսական զօրքերի մէջ առաջնակարգ տեղ են բռնում։

Այդ գնդերը կազմակերպված են այնպէս որ թէ զինուորները և թէ գնդերը շատ թեթեւ լինեն որպէսզի իսկոյն, պատերազմի առաջի նշանը տրուելուց յետոյ, արագութեամբ ասպարէզ դուրս գան։

Ինչպէս երեւում է պետութիւնները իրանք էլ չեն իմանում թէ ի՞նչ կարող է տեղի ունենալ վաղը և պատրաստվում են ամեն պատահականութեան դէմ։ Ռուսաստանում գրաքննիչը թոյլ չէ տալիս գիտնալու իրերի իսկական դրութիւնը. Նամանաւանդ մեր հարցի մասին ռուս լրագրութեան մէջ ոչ մի խօսք չկայ։

Տարագիր

Սեւ ծովի ափերէն

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

—o—

Ի նպաստ Ազգ. երկսեռ վարժարանաց պարահանդէսի կարգադիր մասնախումբս կը փութայ իր խորին շնորհակալիքը յայտնել արգոյ հասարակութեան որ իր աջակցութեամբ մեր նպատակը քաջալերելով արդիւնաւորեց զայն։

Նոյնպէս Համեստուհի Օրիորդաց Տիրուհի Շ. Տավուտեանի, Իսկուհի և Զապէլ Նորիկեան քոյրերու, Փիլոմէն Ն. Փէստանեանի և ազնիւ պարոն Մարտիրոս Յովհաննէսեանի որք իրենց քաղցր և գովելի ջանքերով արդիւնաւորեցին պարահանդէսի հասոյթը, ինչպէս նաև այն ազնիւ անձանց որք սիրայօժար՝ սրահը պճնազարդելով գոհ թողուցին ներկաները։

Կարգադիր Մասնախումբ

Վառնա, 24 փետր. 1903

Նոյն մասնախումբը մանրամասն հաշուեցուցակ զրկած է հրատարակելու համար, ուրկէ կերեւի թէ պարահանդէսը հասոյթ տուած է 1052, 5 լէֆ որմէ ծախսուած է 200 ֆր. 55 սնթ. նուագախումբի, վրճականութեան իրերի, եւայլն մանր մունր ծախքերու համար։ Ուրեմն զուտ հասոյթ մնացած է 851 ֆր. 40 սնթ. այսինքն շատ աւելի "Իրաւունք"ի խմբագրի կարծածէն և քիչ պակաս անցեալ տարուան պարահանդէսէն։ Շնորհակալութեան և քաջալերութեան արժանի են Հոգաբարձութիւնը և կարգադիր Մասնախումբը։ Չը պէտք է մոռնալ որ այս տարի Վառնայի հայ հասարակութիւնը կարճ միջոցին մէջ բաւական զգալի գումարներ տուաւ Կովկասի գաղթականներուն և Հայ. յեղափոխական Դաշնակցութեան։

Խմբագրութիւն

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Թուրք կառավարութիւնը ռուս և աւստրիական կառավարութեանց տեղեկագիր մը տուեր է Մակեդոնիոյ մէջ հրոսախումբերու կրկին երեւան գալու մասին։ Ռուսիա և Աւստրիա պատասխանած են որ առանց զօրքերուն թիւը շատցնելու կրնան հրոսախումբերը ջնջել, ասոր հետ մէկտեղ պէտք է որ ալպանացիները զինաթափ ընեն։

— Պոլսոյ իտալական դեսպանի զինուորական կցորդը Թուրքիոյ եւրոպական նահանգները ճամբորդելով, կը յայտարարէ որ ժողովուրդը բոլորովին խաղաղ է։

— Կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը հերքէ քանի մը լրագիրներու հրատարակած լուրերը, ըստ որոնց ալպանացիներու և Թուրք զինուորներու միջեւ արիւնալից ընդհարումներ տեղի ունեցած էին։

— Սուլթանը իրատէով մը հաստատած է Կոնեա-Էրէյլիին երկաթուղուին գծի պայմանագրութիւնը։

ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ.—ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

Պատերազմական նախարար Ժէնէրալ Փափրիքօվ իր պահանջած վարկը մերժուելուն համար հրաժարական տուաւ։ Բայց կը ենթադրուի որ իշխանը այդ հրաժարականը ընդունած չէ։

Կառավարութիւնը կը շարունակէ խստօրէն արգելք հանդիսանալ Մակեդոնայի գործիչներուն։ Սարաֆօվիստներու նախագահ Ինժինէր Սթանչէֆ, որ նոյնպէս ձերբակալուած էր, 80000 ֆրանքի երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուած է։

—Հաստատ աղբիւրէ կիմանանք որ Մակեդոնիոյ մէջ Սարաֆօվիստները և Զօնչէֆները միացած են։

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

Ժնէվի Վիքթօրիա Հալլին մէջ Հայ Ուսանողական Միութեան նախաձեռնութեամբ և պուլկարական դաշնակցութեան նախկին նախագահ Լաչէնալի նախագահութեամբ մօտ երկու հազար քաղաքացիներու ներկայութեանը գօնֆէրանս մը տեղի ունեցեր է Հայկական և Մակեդոնական խնդիրներու մասին։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՎԻՊԱՍԱՆՆԵՐԷՆ ԼՈՒԻ ՆՈՒԱՐԻ

ԱՆԻԾԵԱԼ ՊԱՆԴՈԿԸ

Գերազանցապէս հետաքրքրաշարժ

Առաջին մասը լոյս տեսաւ

Երկրորդ հատորը սկսաւ հրատարակուիլ

Ամէն դասակարգի դիւրամատչելի ըլլալու համար՝ գիրքը երկու մասով երեւան կելլայ (մէկ հատորի մէջ) եւ ամբողջութիւնը 52-54 թերթերէ պիտի բաղկանայ։

Իւրաքանչիւր մասին բաժանորդագինն է՝ Վառնայի համար 1,25. ուրիշ քաղաքներու եւ արտասահմանի 1,50. իսկ ամբողջութեանը բաժնեգինն է, Վառնայի համար 2,50. եւ Վառնայէ դուրս 3 ֆր. ձեռքէ առնողները պիտի վճարեն առաջուան պէս՝ 8 երեսնոց պրակին՝ 5 սանդիմ։

Այն քաղաքները եւ կամ գիւղերը ուր մէկէ աւելի բաժանորդ ունինք, միայն մէկ հասցէի ամէն շաբաթ երկու պրակը մէկ ծրարով պիտի ղրկուի, իսկ առանձին բաժանորդի պրակները 6 հատը մէկ ծրարով պիտի ղրկուի փոքր ծախքը հրատարակչին վրայ է։

Փափաքողները պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցէին՝
imprimerie Orientale, Onnik Parseghian Varna

Դրամի փոխարէն նամակադրոշմ ալ կ'ընդունուի։

Отговорникъ

Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Взаимность" Варна